

2022-03-17
Ju2022/01000
Ju2021/02425 (delvis)
Ju2021/04340
Ju2018/02491**Justitiedepartementet**Brottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 Stockholm

Uppdrag att utveckla stödet till kommuner med utsatta områden

Regeringens beslut

Brottsförebyggande rådet (Brå) får i uppdrag att utveckla stödet till kommuner med utsatta områden. Tillsammans med relevanta aktörer ska Brå ge ett behovsanpassat och praktisknära stöd i syfte att utveckla ett systematiskt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete lokalt.

För uppdragets genomförande får Brå använda 3 miljoner kronor för 2022 från anslag 1:14 *Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete*. Regeringen beräknar 3 miljoner kronor för uppdragets genomförande för 2023.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med relevanta aktörer och myndigheter, till exempel Polismyndigheten, länsstyrelser, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och Socialstyrelsen.

Uppdraget ska redovisas senast den 10 juni 2024 till Regeringskansliet (Justitiedepartementet). Rapporten ska innehålla en beskrivning av uppdragets genomförande samt en analys och bedömning av utfallet och av hur de brottsförebyggande insatserna kan fortsätta utvecklas. Myndigheten ska även redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att erfarenheterna från arbetet ska kunna tillvaratas av andra kommuner och områden.

Bakgrund

Den 16 juni 2021 överlämnade Utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar betänkandet *Kommuner mot brott* (SOU 2021:49). Utredningen föreslår att det införs en ny lag, lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Utredningen föreslår också hur stödet till kommunerna kan stärkas med anledning av den nya lagen. I linje med

utredningens förslag har regeringen gett Brå i uppdrag att genomföra förberedande åtgärder (Ju2021/04249), vilket bl.a. omfattar att föreslå hur myndighetens stöd till kommuner kan utvecklas.

Utredningen föreslår även att en expertgrupp tillsätts i form av en särskild utredning eller ett tillfälligt inrättat organ inom Regeringskansliet med uppdraget att göra en särskild kartläggning och analys av situationen vad gäller brottsförebyggande arbete i kommuner med särskilt utsatta områden.

Polismyndigheten delar in de utsatta områdena i tre kategorier: utsatt område, riskområde och särskilt utsatt område. Utsatta områden är geografiskt avgränsade områden som karaktäriseras av låg socioekonomisk status och där kriminella har en stor inverkan på lokalsamhället. Ett särskilt utsatt område kännetecknas dessutom av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen, systematiska hot och våldshandlingar, svårigheter för polisen att fullfölja sitt uppdrag och att det har skett en normalisering av läget i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper i viss mån parallella samhällsstrukturer, förekomsten av våldsbejakande extremism och en hög koncentration av kriminella. Ett riskområde uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område, men når inte upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område.

Flera åtgärder har vidtagits av regeringen för att stärka det brottsförebyggande arbetet i utsatta områden. En bokstavsutredare fick 2017 i uppdrag att lämna förslag på insatser, framför allt av socialpreventiv karaktär, för att förebygga brottsligheten i socialt utsatta områden (Ju2017/06760). I redovisningen lyfter utredaren behovet av både långsiktigt reformarbete och riktade kriminalpolitiska åtgärder (Ju2018/02491). Vad gäller pågående insatser så har t.ex. Socialstyrelsen ett uppdrag att fördela medel för sociala insatser för barn och unga i utsatta områden (A2020/02651). Medlen syftar till att minska risken för barn och unga att dras in i eller på andra sätt drabbas av kriminalitet. Skolverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att bland annat rikta särskilda satsningar mot barn och unga i socialt utsatta områden som riskerar att hamna i kriminalitet, eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck (U2020/00363). En annan central åtgärd är att kraftigt bygga ut Polismyndigheten och ge förutsättningar för ökad polisnärvaro och ett stärkt brottsförebyggande arbete i bland annat utsatta områden.

Skälen för regeringens beslut

Det är viktigt att kommuner med utsatta områden har goda förutsättningar att bedriva ett brottsförebyggande arbete. Även om många åtgärder vidtagits under lång tid för att stävja den negativa utvecklingen, behöver mer göras. För att vända utvecklingen kommer det att krävas insatser på alla nivåer. Ett långsiktigt, samordnat och effektivt brottsförebyggande arbete utgör en viktig del.

Då de flesta kommuner med särskilt utsatta områden sannolikt uppfyller de krav på det brottsförebyggande arbete som den föreslagna lagen innebär, ser regeringen behov av ytterligare insatser i form av ett fördjupat stöd till dessa kommuner redan nu. I stället för det upplägg som utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar föreslår om att inrätta en expertgrupp i form av en utredning som ska kartlägga och analysera situationen vad gäller brottsförebyggande arbete i de särskilt utsatta områdena, ser regeringen behov av att utveckla arbetet tillsammans med de aktuella kommunerna och utifrån den kunskap som finns. Därför får Brå, som är en myndighet med särskild expertis på det brottsförebyggande området, i uppdrag att tillsammans med andra aktörer med expertkunskap arbeta nära kommunerna för att analysera den lokala problembilden och identifiera behoven av åtgärder samt ge ett behovsanpassat och praktisknära stöd i syfte att utveckla ett systematiskt och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete lokalt. Med utgångspunkt i uppdragets genomförande ska Brå analysera hur de brottsförebyggande insatserna kan fortsätta utvecklas. Regeringens bedömning är att ett sådant upplägg kan bidra mer effektivt till att utveckla det brottsförebyggande arbetet i utsatta områden.

Brå har tidigare erfarenhet av att ge stöd till utsatta områden. Under 2016–2018 bedrev Brå ett egeninitierat arbete för effektiv samordning av brottsförebyggande arbete i socialt utsatta områden. Utvärderingar visade att deltagande kommuner såg en positiv utveckling i områdena och att Brås stöd hade varit avgörande vad gäller implementering och utveckling av metodik, uppbyggnad av en effektiv organisation och hur man arbetar med kartläggning, analys, uppföljning och utvärdering. Brå har även gett stöd till kommuner avseende bl.a. Sluta skjut (GVI), fasmodellen samt individsamverkan för unga på väg in i kriminalitet. För närvarande har Brå i uppdrag att ta fram metodstöd till kommuner och regioner mot parallella

samhällsstrukturer och välfärdsbrott. Brå har således goda förutsättningar att bidra till att stärka det brottsförebyggande arbetet i utsatta områden.

Närmare beskrivning av uppdraget

Brå ska ge ett behovsanpassat och praktisknära stöd i det brottsförebyggande arbetet till ett urval frivilliga kommuner med utsatta områden. Stödet ska utgå från kommunens förutsättningar och den lokala problembilden. Stödet ska t.ex. omfatta tillgång till relevant expertkunskap, löpande rådgivning och metodstöd för uppföljning av arbetet. Stödet kan exempelvis avse insatser för att förebygga och motverka nyrekrytering till kriminella gäng och nätverk, grovt våld mellan kriminella och ordningsstörningar i det offentliga rummet. Arbetet ska, utöver kommunerna, även involvera andra relevanta aktörer som exempelvis polis, bostadsbolag, centrumanläggningar, socialtjänsten, civilsamhällesorganisationer och länsstyrelser.

Stödet ska riktas till ett urval av kommuner som har utsatta områden. I bedömningen av vilka kommuner som ska få stöd, ska områden som Polismyndigheten har identifierat som särskilt utsatta och riskområden prioriteras. Stödet ska också prioriteras till de kommuner där det bedöms få störst effekt.

En viktig del av uppdraget är att skapa förutsättningar för utbyte av kunskap och erfarenheter mellan kommunerna som ingår i projektet. Erfarenheterna från arbetet ska också kunna tillvaratas av andra kommuner och områden.

Uppdragets genomförande ska bygga vidare på erfarenheterna från Brås tidigare arbete med att ge stöd till socialt utsatta områden.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Johanna Granfors

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Socialdepartementet/SOF

Finansdepartementet/BA, K, SFÖ

Utbildningsdepartementet/GV, S

Länsstyrelserna

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Polismyndigheten

Skolverket

Socialstyrelsen

Sveriges Kommuner och Regioner